

Documentatie sessie 03 – Werkgelegenheid en Inkomens bij een Fair & Green Deal

Roefie Hueting rhig@hetnet.nl

5-9-08

Enkele opmerkingen over de transitie naar milieuduurzaamheid

Notitie voor de experts meeting Verklaring van Tilburg 16-10-08 van de werkgroep Duurzame en solidaire economie

Vooraf

Een tijdje geleden, bij de uitnodiging voor de bespreking, heb ik Lou Keune al geschreven waarschijnlijk geen gelegenheid te hebben voor het schrijven van een paper, maar waarschijnlijk wel voor het schrijven van een paar opmerkingen over de transitie van de huidige situatie naar een milieuduurzame situatie. Sindsdien ben ik ook nog eens twee maal in een ziekenhuis beland. Hieronder volgen de toegezegde opmerkingen over de punten die me het belangrijkste lijken voor die transitie.

Re-allocatie, verandering van prijsverhoudingen en daling van de bevolking

De druk op het milieu wordt bepaald door het aantal mensen en de omvang van de activiteiten, zoals productie en consumptie, per mens. Een duurzaam productieniveau, het milieuduurzaam nationaal inkomen mDNI, voor Nederland (Milieu en Natuur Planbureau, 2006) en voor de wereld (Tinbergen en Hueting, 1991) ligt rond 50% lager dan het huidige niveau. Er is een keus tussen minder consumptie voor meer mensen en meer consumptie voor minder mensen. Bij de transitie naar milieuduurzaamheid ligt het voor de hand in het Noorden het accent te leggen op minder consumptie per mens en in het Zuiden op minder mensen.

Het mDNI in een bepaald jaar is het maximaal haalbare productieniveau waarbij, met de ter beschikking staande technologie in het berekeningsjaar, vitale milieufuncties onbeperkt beschikbaar blijven. De DNI ramingen zijn een comparatief statische exercitie. Er is sprake van een onhaalbare sprong naar milieuduurzaamheid in een tot nul naderende tijdseenheid. Toch kunnen de in dit scenario op papier genomen maatregelen instructief zijn voor wat er in werkelijkheid moet plaatsvinden in de transitie naar milieuduurzaamheid. Bevolkingsvermindering is buiten beschouwing gebleven. Er is in het DNI scenario sprake van (1) technische eliminatie maatregelen, die leiden tot verschuivingen in de productie (en consumptie) patronen en (2) rechtstreekse re-allocatie. De eliminatie maatregelen, die de milieudruk wegnemen bij de bron, zijn gerangschikt naar oplopende kosten per eenheid verminderde milieudruk en vormen input in een economisch model. De uitkomsten zijn gerubriceerd per sector. Zie Verbruggen et al, 2001.

Het gaat om verschuivingen die al sinds jaar en dag bekend zijn: minder vlees - meer bonen; meer fietsen en openbaar vervoer per trein, tram en boot - minder autorijden en vliegen;

minder het hele huis verwarmen – vaker een trui dragen, meer wollen dekens gebruiken en één kamer verwarmen, etc.

De beste oplossing, die keuzevrijheid laat en optimale allocatie het best benadert, bestaat uit bestemmingsheffingen. Dat zijn heffingen op de milieubelastende activiteit die bestemd zijn voor de maatregelen die de belasting bij de bron elimineert. De hoogte van de heffing moet stapsgewijs worden opgevoerd tot volledige dekking van het bereiken van de duurzaamheidnormen – de normen voor een belastingniveau dat de vitale gebruiksmogelijkheden van onze fysieke omgeving (milieufuncties) intact laat voor komende generaties. Het ontwikkelen en in praktijk brengen van alternatieven voor uitputbare hulpbronnen zoals fossiele brandstoffen maakt deel uit van de technische maatregelen. Het Parlement kan tot deze heffingen besluiten en zo afzien van het bestemmen van de heffingsopbrengsten voor algemene middelen. In gevallen waar bestemmingsheffingen te traag werken, zoals bij gevaarlijke stoffen, zijn verboden en quotering de aangewezen weg.

De re-allocatie gaat gepaard met een drastische verandering van de prijsverhoudingen. Dit kan als volgt worden verduidelijkt. Uit Hueting (1981) en Hueting et al (1992) volgt dat het grootste deel van de groei van het nationaal inkomen is gegenereerd door de sectoren die de grootste verliezen veroorzaken van milieufuncties, zowel bij de productie als de consumptie. De productiviteitsverhoging in deze sectoren, gemeten als de hoeveelheid geproduceerde goederen per werker, was veel groter dan elders, waardoor de reële prijzen van deze goederen sterk daalden en daarmee daalde ook de prijsverhouding tussen milieu sterk belastende en milieu weinig belastende goederen. Hieruit volgt dat iedere verschuiving naar milieuvriendelijke goederen een negatief effect heeft op het volume van het nationaal inkomen. (Hueting et al, 1992). Door het internaliseren van de duurzaamheidkosten door bestemmingsheffingen stijgen de reële prijzen van de milieubelastende producten en daarmee stijgt ook de prijsverhouding tussen milieu belastende en milieuvriendelijke goederen.

Bij de raming van het DNI worden de uitgaven voor het bereiken van milieuduurzaamheid geboekt als kosten, dus intermediair. Dat gebeurt niet bij de berekening van het nationaal inkomen (NI). Daar worden bijvoorbeeld straks de kosten van de sterk aanbevolen dijkverhogingen en waterberging, nodig als gevolg van door de productiegroei veroorzaakte klimaatverandering, geboekt als toegevoegde waarde, dus als bijdrage aan het NI en daarmee ook aan de groei daarvan. Dit is het verschijnsel van de asymmetrische boekingen. Deze versluieren zowel wat er met het milieu als wat er met het productievolume gebeurt. Zie hiervoor Hueting (1974/1980) en meer recent Hueting (2008), een paper voor de De-growth conferentie in Parijs in april 2008.

Onder de meest logische condities is er geen conflict tussen milieu en werkgelegenheid. De productie en consumptie van een zelfde hoeveel goederen vergt met milieubehoud meer arbeid dan zonder milieubehoud. Zie hiervoor Hueting, 1994 en 1996.

Literatuur

Bijna alle publicaties staan op de website www.sni-hueting.info.

Hueting, R., 1974. *Nieuwe schaarste en economische groei, meer welvaart door minder productie?* Agon Elsevier, Amsterdam, Brussel.

Hueting, R, 1981. ‘Comments on the report “A Low Energy Strategy for the United Kingdom”, compiled by G. Leach et al. for The International Institute for the Environment and Development (IIED)’, Working Party on Integral Energy Scenarios, The Hague, 20 May.

Tinbergen, J. and R. Hueting, 1991. GNP and Market Prices: Wrong Signals for Sustainable Economic Success that Mask Environmental Destruction. In: R. Goodland, H. Daly, S. El Serafy and B. von Droste (eds.), *Environmentally Sustainable Economic Development: Building on Brundtland*, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Paris, 1991. Also published in: R. Goodland *et al.* (eds.), *Population, Technology and Lifestyle, The Transition to Sustainability*, Island Press, The International Bank for Reconstruction and Development and UNESCO, Washington, D.C., 1992. Also published in: R. Goodland *et al.* (eds.), *Environmentally Sustainable Economic Development: Building on Brundtland*, Environment Working Paper No 46, The World Bank, Washington, D.C., 1991.

Hueting, R., P. Bosch and B. de Boer, 1992, 'Methodology for the Calculation of Sustainable National Income', (with Peter Bosch and Bart de Boer), *Statistical Essays*, M44, CBS Statistics Netherlands, SDU/Publishers, 's-Gravenhage 64 p. Also published as WWF International report, Gland, Switzerland, June 1992.

Hueting, R., 1994. Drie hardnekkige mythen in het milieudebat, *ESB* 3986, p. 1056-1060.

Hueting, R., 1996. 'Three Persistent Myths in the Environmental Debate', *Ecological Economics* 18(2): 81-88.

Milieu en Natuur Planbureau, 2006. Milieubalans 2006.

Verbruggen, H., R. B. Dellink, R. Gerlach, M. W. Hofkes, and H. M. A. Jansen, 2001. Alternative Calculations of a Sustainable National Income for the Netherlands According to Hueting. In E.C. van Ierland *et al.*, eds., *Economic Growth and Valuation of the Environment: A Debate*, 275–312. London: Edward Elgar.

Hueting, R., 2008. 'Why environmental sustainability can most probably not be attained with growing production', Conference on "Economic de-growth for ecological sustainability and social equity", Paris, 18-19 April 2008.